

UPRAVNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8, 1. nadst. Uradna ura za stranke so od 10. do 11. ure. Posamezne številke po 8 vin. Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne. UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. nadst. uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. večer. Inzerati: enostopna polstvarica 30 vin., pogojen prostor, pesnina in reklama 40 vin. — Inzerate s priloženo prijavitelju. Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. nadst. uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. večer. Inzerati: enostopna polstvarica 30 vin., pogojen prostor, pesnina in reklama 40 vin. — Inzerate s priloženo prijavitelju.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Štev. 647.

V Ljubljani, v petek dne 1. avgusta 1913.

Leto III.

Balkanska mirovna konferenca.

V Bukarešti se je pričela mirovna konferenca, ki ima veliko večjo nalogo nego enostavno zaključitev bojov med nekdanjimi zavezniki in razdelitev turškega plena; v glavnem mestu Rumunije, ki je znala z najmanjšimi žrtvami a s spretno politiko dobiti nekakšno vodilno vlogo, se imajo trajno urediti razmere na Balkanu in položiti temelj zanesljivemu miru. Tej nalogi so pač postavljene meje vsled najnovejše komplikacije, ki jo je povzročila turška armada s svojim pohodom v Odrin. Dogajanje je namreč, da je turška ofenziva v Traciji res le delo vojaških voditeljev z Enver bejem na čelu in da ni užila carigradske vlada nobenega zadoščenja s to improvizacijo. Vpliv vojaške stranke pa je prevelik, da bi se bila Visoka Porta upala po svojem prepričanju upreti njeni volji, in s strahom v srcu se je naveduša za »osvojitve« Odrina.

Kako se izteče to poglavje balkanskih hominij, je doslej neresena uganka, in nobena slutnja se ne more opirati na zanesljivo podlago. Dokler pa visi ta zadeva v zraku, je nemogoče govoriti o rešitvi balkanskega vprašanja, in tudi nervoznost Evrope ne mine, dokler ni ta reč kakorkoli urejena. Kajti toliko časa ostane tudi vprašanje Male Azije pereče. Vest o nameravani ruski akciji, ki se tako pogosto ponavljajo, kakor se pogostoma taje, se ne dajo kontrolirati. Gotovo pa je, da Armeni naravnost pričakujejo rusko oboroženo posredovanje, da je ob anatolski obali turška oblast komaj na papirju, in da je v vojaških in nacionalističnih krogih na Ruskem veliko razpoloženje za militaristično akcijo.

Neznano je doslej, če se bo konferenca v Bukarešti kaj bavila z odrinskimi in s tracijskim vprašanjem sploh. Prve vesti, da smatrajo nekdanji balkanski zavezniki to reč za svojo skupno zadevo in da bodo združeno nastopili proti Turčiji, so bile vsekakor prezgodnje. Vedno več je izjav, po katerih je soditi, da se Srbija nič kaj ne ogreva za nov nastop proti Turčiji, še manj pa Grška. Venizelos pravi naravnost, da je Odrin bolgarska skrb, ki se Grške prav nič ne tiče; in glasovi, da je dajala Grška na to ali na oni način Turčiji potuho, nikakor ne morejo utihnuti.

Brez vpliva ne more nova turška akcija ostati na razprave bukarétske konference. Ako gre za ravnotežje na Balkanu, ki ga Rumunija enako energično naglaša kakor Srbija in Grška, bi bilo treba vedeti, kako velika bo Bolgarska po končani vojni. Torej se vprašanje, če dobi Bolgarska Tracijo ali ne in če se ji ob Marici kaj odščipne ali ne, na vsak način tiče tudi mirovne konference. Njena naloga torej nikakor ni tako enostavna, kakor jo slikajo fisti, ki pravijo, da ni treba nič drugega kot da sprejme Bolgarska pogoje zaveznikov.

Javnosti so ti pogoji doslej neznan. Vladni ljudje v Beogradu in v Atenah trdijo, da so zmerni in da ne kaže z njimi doseči nič drugega, kakor trajen mir na Balkanu. Ali balkanski državniiki so imeli zadnje čase toliko stikov z evropsko diplomacijo, da so se že prav dobro naučili govoriti z njenim jezikom. Da označujejo ljudje svoje zahteve za zmerno, tudi če so skrajno pretirane, ni nič novega, kakor je od nekdanj nasprotnik tudi najskromnejše zahteve smatral za nesramne. Takim splošnim besedam torej tudi tedaj ni pripisovati posebnega pomena. Če jih izrekata Pašić in Venizelos. O zmernosti ali pretiranosti zahtev bo pač šele tedaj mogoče soditi, kadar bodo znane.

Važna pa je beseda o trajnem miru, ki naj se doseže na Balkanu. To bi bil seveda cilj, ki je vreden največjega napora in tudi marsikateri žrtve. In to velja za zmagovite zaveznike prav tako kakor za premagano Bolgarsko. Miru potrebujejo izčrpani balkanski narodi kakor lačen kruha in ozebel solnca. Prav zato pa je podlaga, na kateri hočejo voditi razprave v Bukarešti, zelo dvomljiva.

Glavni namen mirovne konference je razdelitev plena. Pri tem je mešetarenje in baran

tanje kakor na kravjem sejmu neizogibno. Nihče ni mogel zameriti Turčiji, da je izkušala iz svojega poloma rešiti kar največ mogoče; nihče ne more bolgarskim delegatcem kaj očitati, če se bodo za vsak kvadratni kilometer pravdali na žive in mrtve. In pri tem se lahko zgodi, da se namesto zagotovitve trajnega miru posejejo kali novim sporom in morda novim krvavim vojnjam. Tuptam je slišati, da se mora Bolgarski enkrat za vselej vzeti moč za nove napade. Ali to je zelo nezanesljivo zavarovanje balkanskega miru. Čim večje ozemlja z bolgarskim prebivalstvom se odreže od Bolgarske, tem večja je nevarnost, da pridejo prejšlejši novi nemiri, ki lahko povzročijo novo vojno. Turčija sama je zgovoren zgled.

Gospodje delegatje, ki so se zbrali v Bukarešti, ne zastopajo balkanskih narodov. To dejstvo je treba imeti pred očmi. Oni zastopajo svoje dinastije, svoje vlade, svoje generalne štabe. Ako bi sedeli v rumunskem glavnem mestu pravi zastopniki balkanskih narodov, tedaj bi dali svojim razpravam popolnoma drugačno podlago. Ne »razdelitev plena«, temveč »zedinjenje Balkana« bi bilo njih geslo. S tako direktno ne bi bilo težko skleniti mir, in lahko bi ga bilo tudi zavarovati.

Odposlanci vlad mislijo na »interese Srbije«, »interese Grške«, »interese Bolgarske«, »interese Rumunije«. Nihče ne misli na interese balkanskih narodov. Naravno, če bi bili mogotci kdaj mislili nanje, sploh ne bi bili mogli začeti druge balkanske vojne, ki se sicer vjemajo z interesi posameznih balkanskih »držav«, ki pa je bila najstrašnejši zločin nad balkanskimi narodi.

Položaj na Balkanu je v marsičem, zlasti pa v narodnem oziru zelo podoben položaju v Avstriji. Različne narodnosti žive na polotoku, in stroge meje se ne morejo potegniti med njimi. Kakor pri nas je tudi tam vse polno narodno mešanih krajev. Kakorkoli bodo razdelili osvojeno ozemlje, bodo v vsaki državi narodne manjšine, katerih rojaki žive v večini v drugi državi. Kar pomenijo v Avstriji nenaravne deželne meje, ki cepijo narode, to bodo na Balkanu državne meje. Zedinjenje vsakega naroda bi bilo mogoče le v zedinjenem Balkanu, ki bi kot enotna država upravljal skupne zadeve vseh, vsakemu delu pa dal za njegove posebne interese popolno avtonomijo.

Balkanski narodi ne potrebujejo razdelitve, temveč zedinjenja. Ali kaj imajo Karol in Ferdinand, Peter in Konstantin in Nikola opraviti z interesi »svojih« narodov? Kaj briga kapitalistično buržvazijo svoboda in kultura ljudstva? Dinastije hočejo biti mogočne, izkoriščevalci hočejo imeti obsežna področja. Balkan se mora torej razdeliti.

Za razdelitev se bodo pripravili. Naposled jo bodo izvršili na kakršenkoli način. Vsaka država bo imela svoje narodne manjšine. Vsaka država bo imela svoj kos nezadovoljnosti, svoj del »iredente«. Zato bo potrebovala več policije in žandarmerije, in seveda tudi več vojaštva. Balkan se bo »evropeiziral«. Premoć birokracije in militarizma pa ne bodo občutile samo narodne manjšine, ampak vse prebivalstvo. Breme bomo narasla, moč demokracije se bo zmanjšala, snovi za spore se bodo pomnožile. Ločene države lahko podpišejo najlepšo zvezo, zato bodo vendar ljubosumne druga na drugo in vzajemno tekmovalne bo povzročalo stroške, ki jih bo moralo plačevati od dolgotrajne vojne in njenih grozot izsesano ljudstvo.

V tesni združbi bi balkanski narodi lahko osredotočili svoje moči za gospodarsko in kulturno delo. V doglednem času bi se vsaj deloma zacelile strašne rane, ki jih je povzročila hudodelska vojna. Prepričali bi evropskemu imperializmu izigravanje ene balkanske države proti drugi in polagoma bi utrdili neodvisnost Balkana ter pridobili podlago za svoj razvoj.

Ali v Bukarešti ne sede zastopniki balkanskih narodov.

slučajno ne korakajo na čelu čete — med moštvo. To ni armada za parad, temveč ljudska armada — milica.

Se celo stari general Štefanović, srbski junak izpred Odrina, pred katerim defilirajo, ne varuje »patosa distance«. Vsaki kompaniji zakliče: »Pomozi bog, junaci!«, nakar mu odgovarjajo vojaki: »Bog ti pomaga!« Pri nas bi se seveda vse zgražalo nad takim domačim občevarjem med generalom in vojaki.

Že proti večeru so pripeljali dva bolgarska jetnika: eden mlad, s topim obrazom, drugi črnobradat, velik mož z ostrim profilom. Oba sta bila zelo bleda in gledala sta brezbržno in odgovarjala prav boječe na vprašanja orožnikov. Že v Beogradu sem videl cele kolone bolgarskih jetnikov. Ali v prvič je bilo, da sem

bil tako blizu njih in da sem dobil neposreden vtisk, kako da je tem ljudem pri srcu, ko vidijo, da so obkroženi od sovražnikov in se boje zlega.

Znočilo se je in srebrni svit meseca se je razlil čez gore. Spat sem šel, a noč je bila nemirna. Topovi sicer niso grmeli, grmenje topov je pa prav v obilni meri nadomeščalo pasje lajanje, ki je odmevalo od vseh strani. Poleg tega še cvrčanje murčkov in kvakanje žab od bregov Nišave. Ali to bi še vse prešlo, če le ne bi mojega preprostega ležišča oblegalo toliko tihih živalic. Pa to seveda ni najhujše v vojni. Jutri ali pojutrišnjem odidem k pozicijam in tam, v ognju pušk in topov, bom dobil šele pravi pojem resnično hudega.

Učni jezik na srednjih šolah na Slovenskem.

»Društvo slovenskih profesorjev v Ljubljani« je izdalo brošuro »O slovenskem učnem jeziku na srednjih šolah, namenjenih Slovence«. V uvodu se podaja zgodovinski pregled, kako se je vprašanje učnega jezika razvijalo na kranjskih srednjih šolah. Najprej so bili Slovenci za utrakvizacijo, Nemci pa so se temu upirali in **Dežman** je čisto pravilno poudarjal, da bi po mnenju strokovnjakov moral biti pouk bodisi nemški bodisi slovenski. Seveda so bili Nemci iz strankarskih ozirov za nemški pouk. Ker se je tudi vlada izrekla zoper utrakvizem, so ga opustili Slovenci in zahtevali enojezičnost, ki ji vlada načeloma ni nasprotovala, marveč le zahtevala stopnjevanje razvoj z ozirom na učno osebo in učna sredstva. Zato je bila sedaj naloga kranjskega deželnega odbora, da preskribi potrebne knjige, zakaj slovenskih učnih moči ni primanjkovalo. Toda zadeva ni šla naprej, dokler se je ni poprijelo slovensko profesorstvo.

Brošura govori v drugem delu o prizadevanju slovenskih profesorjev, posebno, odkar se je ustanovilo stanovsko društvo, da se uvede slovenski pouk za vse predmete in v vse razrede. Leta 1912, se je vršila tozadevna pismena anketa, pri kateri je bilo 155 glasov za enojezičnost, 31 glasov pa za utrakvizem. Dobesedno skoro se v brošuri omenja 40 odgovorov, ki so bili za enojezičnost.

Vprašanje enojezičnosti in utrakvizma je načelno s tem rešeno od onih, ki so v prvi vrsti poklicani, da izrečejo svoje mnenje. Ni nobene pedagogičnega dvoma o tem, da je enojezičnost je prava. Na drugi strani pa prihajajo nasprotniki s svojo prakso, češ, pri slovenskem pouku bi trpelo znanje nemščine, ki je neobhodno potrebno za naš narodni obstoj, da nas ne izpodrinejo Nemci.

Nihče izmed razsodnih ljudi ne trdi, da se Slovincem ni treba učiti nemščine. Vsi slovenski profesorji stojijo na tem stališču, oni pa tudi razlagajo, kaj je krivo, ako se mladina ne priuči dovolj nemščine. Tega ni kriva sedanja slovenščina, kolikor je nahajamo po naših šolah, in ne bo kriva slovenščina, ako popolnoma zavladala, marveč napačni način pouka. Učimo se nemščine, kakor rojeni Nemci, učimo se preveč teoretičnega slovničarjenja, preveč literarnega balasta, da za vsakdanji govor, za dnevne, življenske razmere nismo dovolj pripravljeni. Pouk nemščine bodi pametno uravnan in v devetih ali desetih letih bo Slovenec vendar kos nemščini, ko začnemo z njo že v tretjem ljudskem razredu.

Mi smo edini narod v Avstriji, ki nima popolnega svojega šolstva. Tako radi naglašamo, kako smo nadarjeni in Koseske »Kdo je mar?« je skoro naša narodna himna. In res je, da v celoti nismo narod butljev, a vendar taka nezaupnost v samega sebe, da hočemo biti po vsi sili zadnji. Manjka nam vsaka pravna opora, mi živimo in delamo po milosti narodnih svojih nasprotnikov in ne vidimo sebe in pred se. Predvsem je treba, da az širše ljudske

Dnevne beležke.

— Za »Zarjo«! Vse prijatelje našega lista pozivamo, da uporabijo prve dni meseca za pridobivanje novih naročnikov. Mnogo je še delavcev, ki niso naročeni na »Zarjo«, ki bi se dali pridobiti. Vsak naročnik »Zarje« ima znanec in prijatelj, ki se sicer prišteva do socialno demokratični stranki, pa še niso izpolnili svoje dolžnosti do strankinske lista!

— Organiziranim železničarjem, izven Ljubljane in Trsta, ki še niso naročniki »Zarje«, pošljemo nekaj dni naš list na ogled. S tem jim damo priliko, da se seznanijo z vsebino lista, ki bo gotovo ugajala. Pričakujemo, da stopijo v vrste naših naročnikov ter pomnože število Zarjanov!

— Jeklena kopel. Vojne so jeklene kopeli za ljudstvo, tako se širokoustijo oni, ki čepe doma na varnem, ko se ljudski sinovi potapljajo v rekah krvi za »bлагor in čast domovine«. Iz te kopeli ne vstajajo ljudje osveženi in čili; kolikor se jih ne utopi, onim ostaja vojna v spominu kot največje barbarstvo in najhujši zločin. In prav oni širokoustneži pripovedujejo, da vojne pomlajajo narode. Ali to je menda vsakomur jasno, da obleže na bojiščih najprej oni, ki so najbolj pogumni, najbolj čvrsti, ker so najdržnejši in ne iščejo za-

vetja pred sovražnikovimi krogami. Kar prihaja iz vojn domu, ni sposobno za pomlajenje narodov. Ves svet je nasičen s krvjo junakov, ki so izkravljali za koristi drugih. Grozna, pretresljiva je statistika vojn iz zadnjih treh stoletij, ki jo priobčuje Francoz Gaston Bodart. Sestavljen je statistiko vojn od leta 1618, do 1905. V teh 287. letih je bilo 1044 bitk na suhem in 122 pomorskih bitk, obleganj je bilo 490 in podpisanih je bilo 44 kapitulacij. Najmračnejši del statistike je oni, ki naštevajo izgube bojevnikov, pri katerih so vračunjeni ranjenci in jetniki: pri Mukdenu je bilo 624.000 bojevnikov; izgube so znašale 138.000 mož; pri Sedanu je bilo 320.000 bojevnikov, izguba 122.000 mož; pri Borodinu 246.000 bojevnikov, izguba 80.000 mož; pri Waterloo 192.000 bojevnikov, izguba 45.000 mož; pri Wagramu 290.000 bojevnikov, izguba 63.000 mož; pri Draždanih 300.000 bojevnikov, izguba 50.000 mož; pri Plevni 163.000 bojevnikov, izguba 50.000 mož; pri Slavkovi 148.000 bojevnikov, izguba 46.000 mož; pri Solferini 273.000 bojevnikov, izguba 39.000 mož. Živela vojna!

— Spretnost naših klerikalcev čislajo vanje zaverovani ljudje tako, da niti njih lastna bahavost ne dosega te slave. In res, če človek vidi, kako znajo izrabljati vsak košček moči in obračati krivico v pravico pa narobe, bi skoraj

Na bojišču.

Pirot je borno mesto, ki si je ohranilo še popolnoma turško zunanost; značaj turškega mesta izraža posebno ostro, zaradi preperela mošaja. Če ne bi mrgetelo vsenaokoli toliko vojakov, ne bi kalilo prav ničesar običajnega, vsakdanjega življenja. Prebivalstvo se je popolnoma prilagodilo vojni, odkar je uverjeno o zmagi srbske armade. Odrasli tko doma preproge in otroci se pade po cestah ter se igrajo vojaške. Vsak dan, za nekaj ur, približni iz daljave sumljiv sum, ali ljudje komaj pogledajo k Balkanskim goram, ki krijejo izhod doline in na katerih štrle topovi drug poleg drugega. Le če zabuč v noči, se napolnijo ulice in vse gleda k utrdbam, kjer se od časa do časa pokaže krvavodeč blisk. Navadili so se že vsega strašnega in nočni prizor uživajo kakor umeletni ogenj.

Zvok rogov in ropot bobnov je naznanjal popokne, da korakajo vojaki skozi mesto. Bilo je nekaj batalionov, prvega vozi. Dolgo pot

so bili že prehodili in izgledajo kakor naše čete, kadar se vračajo razgrte in zaprašene z marševrov. Grozna misel! Če nekaj bo že marsikateri teh čvrstih ljudi ležal bled in okrvavljen na ruši. Može so do 32. leta, krepke, jedrovite postave, plavalasi so in ožganih lic. Semintje je med njimi tudi kak tenorjav cigan. Uniforme so sicer nekoliko zdelane od dolgega življenja na bojišču, ali drugače bi skoraj vsakdo dejal, da prihajajo od mirnih vojaških vaj. In sicer — če bi ne imeli drugačnih uniform — z avstriskih vaj. Prav take dvoredne kolone, enaki prijemlaji s puškami pri počaščenju in pri defiliranju enak iztegnjen korak. Ali vendar veličanska razlika: moštvo se kreta prav tako kakor naše in je celo prekosilo na bojišču prusko gardo pri Saint-Privatu, ali večina od njih je služila le šest mesecev, mnogi le po dva meseca; tudi večina podčastnikov in rezervnih častnikov je služila le pol leta in vrhuta se pomešajo poročniki — če

verjel, da so največji mojstri šahovskih potez. Ali treba bo vendar enkrat povedati, da to ni res; gospodje so celo prave nerode in prezadovoljni. Kranjci bodo morali enkrat glasno zaro-potati. Najlepši prilik ne znojo več porabiti, najmenitnejše kupčije prepuščajo koknurenci. Avtomobil n. pr. je nova iznajdba; ali par let se vendar že pozna, tako da bi bila dobra gla-vica že davno lahko izteknila, kako bi se dal ta hudicev voz izrabiti za sveto kupčijo. Ali kranjski klerikalci rajši delajo neplodne čudeže z Završnico in razveljavljajo občinske sklepe. Tako so prepuščili krasno priliko zopet Fran-cozu. Nedaleč od Pariza v okraju Orne so ustanovili božjo pot za — avtomobiliste in jo krstili Christofores-le-Jaolet; Kristofora pa so napravili za patrona avtomobilistov. Kaj se ni mogel noben krščanski Kranjec zmisлити, da so avtomobilisti še brez patrona in brez božje poti? Kaj niso mogli napeljati tako imenitnega romanja v našo pobožno deželo? To bi bilo vendar vse kaj drugega kakor Brezje ali pa Novi Lurd, kajti kjer so avtomobili, tam je na-vadno tudi denar. In naši klerikalci menda še niso pozabili, da je to glavna reč. Zda j nam pre-puste še letalce in zrakoplovce kakšnemu tu-jemu patronu, potem pa znajo čakati, preden pride zopet kakšna iznajdba, ki bi se dala tako koristno izrabiti!

— Čednemu »Danu« svetujemo, naj se ne spušta v nobene polemike, v katerih se bo njegova »doslednost« prav tako razkrinkala kakor njegova »učenost« in »modrost«. Kadar bo znal biti »Dan« tako objektivni kakor »Zar-ja«, ki daje o važnih rečeh prostora tudi mne-nju, ki se morda ne vjame z njenim lastnim, če le prihaja od resne strani, takrat bo imel tudi pravico do takega zbadanja, kakršno si je dovolil davi. Mi smo povedali, kar piše Schulz v »Arb. Ztg.«, s tem pa nismo nikakor izrekli izpremembe svojih nazorov in zato je neumno — z »Danom« se mora že tako govoriti — je neumno čenčati, da smo se kaj demantirali. S. Schulz je dobil v kratkem času, kar je v Srbiji, neke vtiske. Gotovo pa ne more vedeti o Srbiji toliko, kolikor ljudje, s katerimi smo v trajnem stiku in ki žive od mladih nog v Srbiji. Kako se tuptam tudi ljudstvo sugerirajo mnenja, ki niso njegova, se lahko spozna, ne da bi moral človek potovati v Piro. Danovci bi to lahko spoznali kar na Kranjskem. In da je sugestivni aparat v Srbiji delal kakor pov-sod, kjer se izvršuje zločin nad narodom in se ljudstvo goni v klavnico, je tako gotovo kakor ima Avstrija svojega Kanijo. Če bi znali pri »Danu« čitati, bi bili to lahko našli tudi v Schulzovem članku, ki še posebej naglašja, da si je »srbska socialna demokracija tudi tukaj ohranila treznost nasproti sugestiji mas.« Ampak od »Dana« pričakovati razumevanje! Od onega »Dana«, ki niti trenotek ni razumel, da naloga slovenskega, od ognjišča vojne razgre-tosti oddaljenega, sugestiji torej odtegnjenega lista nikdar ne sme biti podpihovanje bratomor-ne strasti, od »Dana«, ki ni imel nikoli ne ene pomirjevalne besede, ampak je venomer vlival olje v ogenj, kakor da je Putnikov organ. Od tega »jugoslovanskega« »Dana«, ki rajši vidi balkansko zemljo v grški in rumunski kakor v bolgarski oblasti. Od »Dana«, ki je grehe Fer-dinanda, Daneva, Savova itd. prtil bolgarske-mu narodu na rame. Od »Dana«, ki je danes imenoval Rumune roparje, jutri pa naravne zaveznike Srbov. Od »Dana«, ki je požgal pred dolgonosim Ferdinandom toliko kadila, da je smrdelo do Sofije, potem pa vrge svojega »slovanskega carja« med pangermane! Ne, od takega zabitega lista se res ne bomo ničesar učili. Doslej smo priznavašili temu glasilu kru-mirjev, ali zdi se nam, da to izpodbada njegovo impertinenco. Če želi, jo dobi torej še večkrat lahko po kritkah, ampak garantiramo mu, da ga bo potem bolelo in sicer tam, kjer je najbolj občuten.

— Pogreb dr. Kušarja je bil včeraj ob 4. popoldne v Kranju ob veliki udeležbi raznih društev, korporacij in privatnikov. Pretežno so bila zastopana sokolska društva. Tudi ljubljans-ka mestna občina, v kateri je bil dr. Kušar več let svetovalec, je bila zastopana, nadalje odvetniška zbornica, društvo odvetnikov itd. Nad grobom je govoril prof. Marinko.

— Hrvaška potovalna gledališka družba, ki je na Reki priredila več predstav, igra v so-

boto v parkhotelu »Tivoli« Nučičevo veselo-igro »Ženožer«. Igra se vrši ob pognrnihih mizah. Začetek predstave ob 8. in pol zvečer. Društvo se je odločilo, prirediti samo eno pred-stavo. Vstopnice se dobivajo v parkhotelu in g. V. Vukoviču ter zvečer pri blagajni.

— Pogum. V Ameriki zbuja te dni posebno pozornost »afera«, katere glavni junak je so-drug Evgen Debs, voditelj severoameriških so-cialnih demokratov. Pred nekaj tedni je sprejel Debs, ki so ga ameriški sodrugi že večkrat postavili za predsedniškega kandidata, v svojo hišo v Terre Haute v državi Indiana, Heleno Coxovo, hčerko metodistovskega župnika v tem mestu. Coxovo je policija aretirala na cesti za-radi neomarlnega življenja. Mlada, zelo lepa Helena Coxova, je bila ušla od doma s sinom ameriškega milijonarja in se poročila z njim. Čez eno leto se je mož sodnijsko ločil od nje in jej vzel otroka. Od tega časa je šele 20letna žena padala vedno nižje in je ponoči nagovar-jala možke na cesti. Pri tem jo je zasačila po-licija. Tri dni je bila v zaporu, potem jo je osvob-dil sodrug Debs in jo sprejel v svojo hišo, kjer je enakovredna družinska članica in kjer živi z Debsovo soprogo in njegovimi otroki. Zaradi tega pogumnega, odločnega koraka so-druga Debsa je nastalo splošno razburjenje po mestu in Debsa je »družba« bojkotirala. Sodrugi Debs, prepričan, da je ravnal človeško in mo-žato, je na družabni bojkot odgovoril s sledečo izjavo: »Sprejel sem mlado, nesrečno ženo, ki jo preganjata življenje in usoda in ki je bila vsled tega pritrpana na slaba pota. S tem nisem storil prav ničesar drugega, kakor da praktično izvršujem krščanstvo in zahtevam od svojih pri-jateljev in znancev in od prijateljev in znancev moje soproge, da respektirajo ubožico in da občejejo z njo prav tako spoštljivo kakor z me-noj in z mojo ženo. Ali jej hoče prebivalstvo tega mesta pomagati, ali jo pa hoče z organi-ziranim preganjanjem zopet pahnuti na cesto in v obup? Naj se izpraša prebivalstvo tega me-sta v nedeljo v cerkvi — pobožni in pridni, čed-nostni in oni, ki še niso nikdar imeli izkušnjav: »Kaj bi storil Kristus s to ženo?« Izjavljam, da smatram Heleno Coxovo za svojega otroka in da se odrekam spoštovanju vseh farizejev in obrekovalcev. Resnični poštenjaki bodo na moji strani.« — Ta možata izjava sodruga Debsa je tako močno učinkovala, da so neka-teri duhovniki na prižnici izjavili, da odobra-vajo Debsovo postopanje in soglašajo z njim. Socialisti, brezverci, je moral učiti »pobožne« meščane, kako da se izvršujejo Kristovj nauki.

— Razglas c. kr. dež. vlade za Kranjsko. V zadnjih letih se množe primeri da se avstrijski državljani, katerih sinovi se hočejo na Nemškem posvetiti mornarskemu poklicu, obračajo na posredovalce služb v Hamburgu, ki si inzerati v dnevnih in leposlovnih časopisih obetajo, da mladim ljudem preskrbe proti plačilu večje ali manjše vsote službe mornarskih vajencev na prvovrstnih jadrenicah ter jih oskrbe s po-trebno opravo. Pristojbine, ki jih zahtevajo ti posredovalci, največkrat niso v nobenem raz-me-ru s tem, kar zanje dajo. Svojih obljub tudi skoraj nikoli ne morejo izpolniti. Ker je le malo jadrenic, a veliko mladih ljudi, ki se ponujajo za mornarske vajence, si lastniki jadrenic tisto neznatno število mornarskih vajencev, ki jih potrebujejo, lahko preskrbe brez pomoči več-krat prav sumljivih posredovalcev služb, ki gla-dajo samo na svoj dobiček in ki potem mlade ljudi, ki so se jim zaupali, potaknejo na manj vredne male inozemske jadrenice ali pa se včasih, prejemiš denar, popolnoma odtegnejo vsem svojim zaveznostim. Časopis »Hambur-ger Beiträge«, ki je z lastniki jadrenic v Ham-burgu v tesni zvezi, vedno nujno svari, stopati s takimi ljudmi v dotiko ter priporoča staršem dečkov, ki imajo veselje do mornarskega po-klica, naj se zaradi vpeljave svojih sinov v mornarsko življenje ne obračajo na posamezne osebe, katerih kakovost jim je neznana, ampak samo na take urade, ki so si s svojo javno de-lavnostjo pridobili zaupanje oblastev in ob-činstva.

— K smrti dijaka Petriča. O smrtni ne-zgodi dijaka Petriča poročajo še: Dijak Petrič je bil v noči od sobote na nedeljo v planinski koči na Kamniškem sedlu. V nedeljo zjutraj sta prišla v kočjo na Kamniškem sedlu še dva di-jaka, Tominšek in Hilbert. Vsi trije so odšli

zarana na Skuto, Tominšek in Hilbert sta šla po markirani poti, Petrič pa je šel z Rinke po grebenih. Med potjo so vsi trije dajali znamenja in drug drugemu s klicij odgovarjali. Tominšek in Hilbert sta prišla srečno na Skuto, a Petriča ni bilo od nikjer. Pogledala sta v zglaševalno knjigo na Skuto in videla, da se Petrič ni vpisal. To se jima je zdelo čudno; vendar sta šla do Kokrskega sedla, misleč, da ju je Petrič pre-hitel. Ker ga tam nista našla, sta se v vrnila v Kamniško Bistrico. Ker ga tudi tu ni bilo, je šel Tominšek še enkrat na Kamniško sedlo in pregledal vso pot do Skute. Ker ni bilo o Pe-triču nobene sledi, je sporočil Tominšek vso zadevo lovcu Bosu v Kamniški Bistrici. Ta je šel s pastirjem v ponedeljek na planine in pre-iskal južno in severno stran Skute, a ni našel ničesar. Dijak Tominšek, sledeč nesrečo, je spo-ročil vest o pogrešanemu tovarišu svojemu očetu dr. Tominšku, predsedniku Planinskega društva v Ljubljani. Takoj se je zbrala štešna družba, sestojeca iz znanih planincev gospodov: Brinšek, Kunaver Jože, Hrovatin in Bizjak. Odpejali so se iz Ljubljane v torek popoldne. Šli so na Kamniško sedlo, na Okrešelj, na Sa-vinjsko sedlo, kjer jih je že čakal član češke podružnice dr. Čermak, sedaj na Jezerškem, s petimi delavci. Družba je začela nato preisko-vati ledenik ob stenah Skute in Rinke. Ko so opazili, da ima ledenik razpoke, so začeli pre-iskovati tudi te. In res, pri zadnji največji raz-poki, en meter široki, so zagledali v globini 4 metrov Petriča — mrtvega. Ležal je z glavo proti tlom. Razpoka pod njim je šla še 8 me-trov dalje v tla. Ponesrečenec se je moral pri-leteti za kako skalo, ki se je brzkone odkrušila, da je padel na ledenik in odtod v razpoko. Pasti je moral najmanj 200 metrov globoko. Krvnih sledi ni nobenih, ker je v ponedeljek zvečer po planinah razsajala strašna nevihta in toča. Ponesrečeni dijak je bil ves razmesar-jen. Roke ima nazaj zvite, zlomljene, glavo čis-to stlačeno, noge v členkih nazaj zvite in zlomljene prstne kosti. Tudi prsa ima trikrat razrezana in razparana. Od oblike mu ni dr-ugega ostalo kakor kos hlačenika in kos srcaje. Truplo je bilo zledenelo in je je bilo treba od-kopati. Potegnili so ga kvišku z vrvmi, zavili v rjuhe in spustili polagoma po ledu do proda. Tu so ga naložili na nosila in ga v sredo pri-nesli skozi Žrelo v mrtvašnico na Gornje Je-zersko, odkjer ga prepeljajo v Ljubljano. Pe-tričev pogreb bo v soboto op. pol petih popoldne iz Sp. Šiške na pokopališče k sv. Križu.

— Lokalna organizacija v Spodnji Šiški še enkrat poudarja, da se njena vrtna vese-lica v nedeljo dne 3. avgusta v gostilni pri An-žoku vrši tudi v slučaju slabega vremena. Si-ker pa upamo, da se nam bo smejala sonce, tako da se bo veselica zamogla vršiti na vrtu in dvorišču v polnem obsegu. Ples, papirni me-tež, brza ror-pošta, cvetlični korzo, umeteljen ogenj, petje, koncert tamburaških zborov itd.: dovelj razvedrila za vsakogar. Vrt in dvorišče bosta okusno dekorirana. Zato vsi na veselico k Anžoku!

— Vzrok — beda. V sredo zvečer ob pol osmih so nasli v »Zvezdi« v Kranju mrtvega strojarja Jožefa Židana iz Dobrunj pri Ljub-ljani. Rojen je bil leta 1847. Židan je sedel vse popoldne na klopi, zvečer je izdihnil.

— Kinematograf »Ideal«. »Glumaška kri« se predvaja danes zadnji dan. Jutri »Krvavi poljub«, sijajna zgodba iz bolgarsko-turške vojne. V torek »Ženski odvetnik«, pogodba Don Juana.

Stajersko.

— Legar in stanovanja v Trbovljah. Zad-nij legar je napotil graško namestništvo, da je posloalo uradnega zdravnika dr. Bussona v Tr-bovlje preiskat ondotne razmere ter predlagat, kaj naj bi se ukrenilo, da se odstranijo nedo-statki in asanira občina. Kakor smo se infor-mirali, je podal dr. Busson obširno poročilo, ki je zelo zanimivo. Seveda je ta zanimivost prave žalostna. Besedam uradnega zdravnika se ne bo mogla očitati ona tendenčnost, ki jo radi pod-tikajo socialističnim opisom. Zato podajamo nekatere njegove podatke, ki razgrinjajo straš-no sliko. Ker ni zadostnih kletij, drvarnic in pro-storov za premog, napravljajo ljudje za delav-skimi hišami sami na najprimitivnejši način le-sene bajte, v katerih ne shranjujejo le hišnih

predmetov, ampak nastanjajo tudi domače za-vali. V Retju je cela kolonija takih »nesnažnih« zgradb. Te razmere še poslabšava okolnost, da ni urejeno odstranjevanje in shranjevanje od-padkov. V hišah št. 51 in 67 na Lokah, kjer je bilo več slučajev legarja, so se dognali sledeči nedostatkij: Hiši sta stari in nastanitve je veliko pregoša. Družina H. z 11 osebami ima dve sobi s 4 posteljami; družina M. s 6 osebami ima eno sobo z dvema posteljama na razpolago! Dru-zini K. in N., vsaka s šestimi osebami imata po eno sobo s 3:8 ozir. 4 m širine in je 2:6 m višine! Po štiri take družine imajo eno skupno kuhinjo s 4 malimi ognjišči, odkoder je vohod v vsa štiri stanovanja. — V hiši št. 51 stanuje v podstrešni izbici, ki nima okna, eno odraslo dekle in dva odrasla fanta v dveh posteljah. Ravno skozi to izbo gre straniščna cev! Po-dobne razmere so pri družini S. V takozvani »stari šoli« in v »stari steklarni« na Retju sta-nuje okrog 100 oseb. Ti dve hiši, ki sta bili zgra-ženi za druge namene, nikakor ne izpolnjujeta pogojev stanovanjskih hiš. Hodniki in neka-tere fantovske sobe, ki so še prenapolnjene, so tako temne, da morajo biti celo ob jasnih dne-h umetno razsvetljene. V teh sobah so številne postelje le po 1:25 m široke, ki pa služijo kot dvojne postelje po dvema fantoma. Sobe so večinoma zelo nečiste, odeje so polne nesnage. V gornjem nadstropju ima 58 fantov le dva škafova za umivanje! V nobeni hiši ni vodovoda. Vsak škafo se mora posebej prinašati, 60 fantov v »stari šoli« mora hoditi v neko stransko hi-šico, da se morejo umivati. V »stari steklarni« je za 72 strank po en kotel za pranje; razun tega je v obeh pralnicah še domača pekarna. Po dve sobi sta po dolžini ločeni z zidom, tako da ima vedno le prednja luč skozi okna, zadnja pa je vedno v polmeti. Obe hiši sta last trbo-veljske družbe. Tesno zgrajene hiše na št. 1, 2, 50, 58, 59, 60, 61, 62, 80 na Retju nimajo ne kleti, ne jame za pepel ne kakšne pitne vode. Vse te hiše odkladajo odpadke na prsto ali pa v trboveljski potok. Vse skupaj veže kanali-zacije z eno samo greznico, ki se pretaka v tr-boveljski potok. Razun tega se iztakajo v grez-nico samo trije studenci. Neposredno poleg greznice se izliva v vežo Dreetove gostilne studenec, ki je nedvomno tako kakor številni na hribu izvirajoči in od prebivalstva za pitno vodo rabljeni studenci v zvezi z onimi vodnimi toki, ki gredo v stranišča. Kadar je malo vode, se odtod lahko onesaži ves obvod studen-cev, ker odteka gnojnica nazaj. Velik del na-vedenega se nanaša na hiše, ki so last trboveljs-ke premogokopne družbe. Toda tudi v občin-skih hišah so razmere jako slabe. — Človek bi mislil, da je to poročilo iz Afrike. Pa ni. Tako stanujejo ljudje v Trbovljah, na Stajerskem, sredi evropske kulture, pa ne vagabundi, ki morajo biti veseli, če pridejo sploh pod streho, ampak ljudje, ki delajo, tvegajoči danadan svoje življenje; ljudje, ki so s svojimi rokami znesli milijarde na kup. Njih »gospodarija« sta-nujejo po palačah in ne bi dali svojim psom takih stanovanj. Za delavce pa so dobra!

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in stane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:	
celoletna	K 21.60
polletna	10.80
četrtletna	5.40
mesečna	1.80

Za Nemčijo:	
celoletna	K 26.40
polletna	13.20
četrtletna	6.60
mesečna	2.20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Na-ročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom Uprav-ništvo »Zarje« v Ljubljani.

Trst.

— Z državne železnice. Sistem poslabša-nja, šikaniranja in izkoriščanja, ki ga je uvedel

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalle.)

Dvořak je sicer hotel osvoboditi Kvapila in ozmerjal celo Otokarja, naj ne uganja ne-umnosti. Kvapil sam mu je očital in pojasnjeval, da celo noč ni spal, naj posluša vest: toda tedaj sta ga prijela Kukla in Branski z namenom, da napravita smešno šalo; vzlic njegovemu srdi-temu in prosočnemu uporu sta ga vzdignila in smejoč se, posadila natakariči v naročje, kjer sta držala tako dolgo, dokler ni Soumar, spreml-jan od zaničljivega krohota, zapustil gostilne.

Potem je pa zavladala trpka, prazna tihota, katere niso mogli odrediti. Jenšovski je pljuval, vsi so še zmerjali Soumarja, vse pa je imelo že drugačno, nekako prisiljeno lice.

In ko je Kvapil začel znova bridko očitati Otokarju in Branskemu in Kukli, se mu je pri-družil tudi Dvořak in mu pomagal.

»Kaj boš ječal?« je siknil Otokar. »Naj torej gre! Jaz pa mislim, da sem mu vendarle več nego kakšen Soumar.«

Tu je Kvapil jenjal godrnjati, toda bilo mu je tesno v družbi; v njegovih očeh so se sve-tile solze srda in bolesti in duša njegova mu je pravila, da ne išče ničesar takega, temveč ne-kaj drugega — nekaj drugega. Zaspan je bil in glava mu je omahovala. Zastonj je kričal Oto-kar: »Ladko, oživi se vendar! Saj je tu ve-selo. Poglej, jaz sem fih že požrl šest, imam že šest črtic.« Brezuspšno je klical in natakaričo,

da bi Kvapila razvnela in razgrela, zastonj mu je napival na zdravje in ga silil, naj z drugimi trka na pobratimstvo: Kvapil je bil neizrečeno žalosten in poln otožnosti. In Otokar je posko-čil, potegnil ga za ramo in zapiskal s tenkim glasom: »Ladko, s tabo ni nič, ti si utelešena gnjiloba!«

Pa se niso več brigali za Kvapila in začeli prepevati. In čim bolj so se razvneli in čim več so pili, tem bujnije so prepevali. Od domo-vinskih pesmij so prešli do pesmi lažje, skoro sumljive vsebine. Jenšovski je pri tem gestiku-liral in bil z roko ob mizo. Časih je i zacepetal, zavriskal, se zvijal, da se je zdelo, kakor da si s celim telesom pomaga pri petju. In ostali so gestikulirali za njim, cepetali, vriskali in bili ob mize. Najgorje se je pa vedel Otokar. Zlezel je na stol, izvlekel izpod mize Bismarka in ga po-jal po sobi. Bismark je lajal, vil, skakal iz kota v kot in Otokar bi bil skoro počil od smeha. Napravil je tako peklensko vpitje, da sta pri-tekla gostilničar in gostilničarka iz izčepa. Na-takarica mu je zamašila usta, napleskala ga po rokah in hitela sedet k Jenšovskemu.

»K meni, k meni, Tončka!« je klical Oto-kar.

XIX.

Po enajstih so zapuščali dijaki gostilno. Bil jih je cel trop.

»Pasji mrzaj!« se je pokregal Jenšovski. »Kvapil, noidite, primite se me! Moramo se kje pogreti. Tu za voglom je kavarna, mala luknja. Kava vas postavi na noge!«

Kvapil se ga pa ni oprijel; zoprno mu je bilo pri besedah Jenšovskega in odločno je za-

čel siliti Otokarja, naj gre sedaj z njim domov, ker je zakrivil, da ni mogel s Soumarjem.

»Glej ga no, Ladka!« je odbil Otokar. »Ko bi se vsaj ne delal tako svetega. Ali mari misliš, da ne vemo, kaj se godi na Dunaju? Pojdem s teboj, toda preje moraš ti še z nami.«

Kvapil se je udal, a bil je molčeč in vase zamašil. Le Dvořak ga je miril, češ, da bi ga sam najraje vzel k sebi, ko bi imel sobo zase.

Malo korakov za voglom so res dobili ka-varno z zelenimi zagrinjali na durih. Vstopili so. V lokalu, ki ni bil velik, je stal biljard, in dva študenta sta igrala partijo.

»Kako ne bi vedel, da tu najdemo tebe!« je pozdravil Jenšovski nenaspangja blondina, ka-teri je s tagom v roki čakal, kdaj preneha drugi igrati.

»Ako bi prišli ob belem jutru, Ladko,« se je Otokar obrnil h Kvapilu, pa bi ga dobili tu. Potem pa se vlečeta z ono-le tam,« je pokazal na natakaričo. »Da, Ladko, tako se to godi. To sem jaz tudi že večkrat storil.«

Ko so izpili kavo, so se dvignili in znova odšli na ulico. Korakali so mimo »Slovanske lipe«, kjer so kuharice imele plesno zabavo.

»Sem, sem!« je vriskal Otokar. »Ladko, tu se razvedri!«

In šli so ter potegnili za seboj i Kvapila. V lokalu je bilo polno prahu, pot je smrdel s pot-nih teles hišim in upehanih plesalcev. Otokar je bil precel v kolu.

»Tu je imenitno!« je hvalil Kvapilu. »Ladko, poskoči, nič boljšega ne dobiš! Glej, tam-le z ono debelo kuharico poskoči!« In sam je hitel zopet in se znova vrtil.

Kvapil že ni več vedel, kaj se godi z njim.

Samo neko strašno težo je čutil na prsih in ka-kor da bi padal v pusto praznoto. In ta praz-nota — kakor bi se nad njim zgrinjala in da bi bilo vsega konec. »Bože, Bože!« je zastokal ča-sih, ko se je zavedel; pa zopet je padal v praz-noto. In ker je bil ves utrujen, je zaspal pri mizi. Kmalu so ga zopet zbudili, češ, pojdejo še dalje, pokažejo mu še marsikaj. Toda odšlo jih je le pet, ostali, med njimi i Dvořak, so obtičali pri »Slovanski lipi«.

»Torej kam?« je vprašal Otokar, kličeš Bismarka. »Doli, doli, naj Ladko malo preroma Prago! Vidiš, Ladko,« mu je kazal, »tam-le je pri Hrubovih, kjer so razsvetljena okna. Danes tam plešejo. Koldinski, tepec, se je s tem bahal. Tudi jaz bi lahko, ko bi hotel. Toda Hrubov Ivan mi je preveč zoprno, nego da bi — — —«

Kvapil je pogledal na okna. Zdelo se mu je, da bi tam, tam bi našel osvoboditev. Toda Otokar ga je prijel in vlekel dalje.

Na voglu ulice je stopical klobasar okoli kotlička. »Pet klobasic!« je kričal Otokar. Klo-basar ga je nezaupno pogledal, potem pa naglo pobrskal po kotličku in na pokrovu razvrstil nekoliko klobasic.

»Raje drugič, striček!« je zamahnil Kukla z roko in vsi so naglo odbežali smeje se.

Potem so šli mimo prodajalne materialista nad katere durmi je visel lesen angelj z razpe-timi peroti.

»Dragi moj, božič je že davno minul!« je vzkliknil Jenšovski, ozrl se, če ni nikogar bli-z in snel angelja. Razdelili so si perotnici, noge in glavo. Vsak je nekaj utaknil v žep. »Ladko, tu imaš nekaj — za srečo!« je dejal Otokar ter utaknil Kvapilu perotnici v zimmik.

ravnatelj Golamboš v tržaškem državno železniškem obratu, presega že vse meje. Ni ga dnevala, da se ne bi izvedelo o kakem novem poslabšanju ukrepu, gospoda Golamboša ali o kakem posebnem junaštvu njegovih mnogoštevilnih vdanih podreptikov. Ne vemo, kam meri taka politika in tudi ne vemo, če se gospodje zavedajo velikega razburjenja, ki ni ravno pripravljeno trpeti večno tak tiranski sistem. Da je želja železniškega ministrstva odzveti železničarjem čim več doseženih pravic, je zdavnaj znano. Ali vnetost tržaškega ravnatelja gre gotovo celo preko želja železniškega ministrstva. Nemara hoče imeti on prvenstvo v tem, da vsili predvsem železničarjem v Trstu najhujši in najsikrajnejši boj? Ni se varno igrati z razburjenjem delavstva.

— Kapitalistična koalicija. Te dni se je ustanovila v Trstu nova kapitalistična organizacija »Centralna zveza zadrugnih zvez na Primorskem«. Ob tej priliki se je vršila posebna slavnost, katere so se udeležili zastopniki trinaestih tržaških, sedmih goriških in štirih puljskih konzorcijev ter raznih drugih posameznih kapitalističnih zvez in podjetij. Bili so navzoči tudi prvaki italijanskih nacionalcev poslanci Usal, Pitacco, Rizzi, Gasser ter razni drugi klerikalni poslanci. Bil je navzoč tudi naš modri župan Valerio in zastopnik namestništva, z eno besedo, vsi znani in neznani stebri tržaškega kapitalizma, ki so se ob ustanovitvi nove kapitalistične organizacije, kakor je bilo razumeti z njih govoranc, prav izvrstno počutili. Govoril je predvsem tajnik nove zveze. Pola, ki je zlasti poudarjal potrebo, da se delodajalci čim tesneje koalirajo za obrambo svojih gospodarskih interesov itd. itd. Posebno lepo je tudi omenil c. kr. obrtno oblast, od katere pričakuje, da bo dosledno odklanjala »neutemeljene« peticije pomožniških zborov. Italijansko nacionalistično časopisje napada venomer avstrijsko obrtno oblast, češ da podpira podjetnike tujih narodov na škodo italijanske trgovine. Ob tej priliki so pa nacionalistični veljaki na mah pozabili na vse to. Hvalili so avstrijske oblasti ter se priporočali za podpiranje zveze, ki ima nalogo varovati interese velekapitalistov pred napadi nezadovoljnih in nenasitnih delavcev itd. Zlasti je bila gospoda jezna nad pomožniškimi zbori, ki nočejo ničesar vedeti o »razrednem sodelovanju« in ki se prav nič ne ozirajo na interese delodajalcev. Po mnenju teh gospodov so zahteve pomožniških zborov, da naj se odpravi akordno in ponočno delo pekov, sila nevarne za razvoj industrije. Zato se klanjajo in hvalisajo navidezno toli kritizirani c. kr. avstrijski oblasti, ki je seveda obljubila svoje prizadevanje v smislu izraženih želja. Pač zgovorni dokazi teženj in stremeljenj tržaškega nacionalističnega kapitalizma!

Druga vojna na Balkanu.

KONFERENCA V BUKAREŠTU.

Bukarešt, 1. Druga seja mirovne konference je bila včeraj ob 4. popoldne. Bavila se je s formalnimi rečmi. Zvečer so imeli bolgarski delegati konferenco z rumunskimi, danes jo imajo s srbskimi, črnogorskimi in grškimi, popoldne je pa zopet skupna seja.

ANGLIJA IN TURČIJA.

London, 31. Na včerajšnji seji poslanske zbornice je govoril parlamentarni tajnik Acland o balkanskih dogodkih in dejal, da so se vse velesile posvetovale o vpadu Turkov v Tracijo. Anglija ne predlaga nobene separatne akcije, ali turška vlada je bila posvetovala, ker je Anglija ne more varovati posledic, ki lahko nastanejo zanjo neposredno iz nasilne akcije.

VELESILE IN RUSKA AKCIJA.

Berlin, 31. »Tagl. Rundsch.« poroča iz diplomatskih krogov, da se velesile posvetujejo o korakih, ki naj se store proti Turčiji. Uvažuje se predlog, da se podeli Rusiji evropski mandat. Rusko črnomoško brodovje ima morda poskrbeti, da se spoštuje volja Evrope. O obsegu ruskega nastopa se vodijo posvetovanja. Trozveza želi, da se za enkrat ostane v mejah pomorske demonstracije, medtem ko zahtevata Rusija in Francija takoj ostrejša sredstva. Na pomorsko akcijo drugih velesil se ne misli, tudi o ruskem pohodu v Armenijo ni več govora, ker podpira Anglija stališče trozveze, ki noče ničesar vedeti o ruskem maršu v Malo Azijo.

Turčija dobi odškodnino.

Berlin, 1. Iz Peterburga poročajo, da so velesile pripravljene dovoliti nekatere izpremembe na črti Enos-Midija. Tudi Rusija in Nemčija ne ugovarjata.

Turčija uvažuje.

Pariz, 1. »Journal des Debats« poroča iz Carigrada, da uvažuje vlada izpraznitev Odrina, če dobi primerne kompenzacije. Meja Enos-Midija bi se morala korigirati, obe mesti naj bi ostali Turčiji in velesile naj bi dovolile, da se takoj zvišajo carine za 4 odstotke.

Enver ne gre iz Odrina.

Carigrad, 1. Enver beg brzojavlja, da ne zapusti Odrina s svojimi četami na noben način, tudi če pade vlada zaradi tega.

Odrin utrjujejo.

Dunaj, 1. Iz Odrina javljajo, da se utrjuje z mrzlično naglico popravljajo. Težki topovi in municija se vozi od Cataldže. Glavna armada, ki šteje 220.000 mož, stoji še pri Lozengradu.

Turška spomenica.

Carigrad, 1. Turška vlada je predložila v Londonu spomenico, ki navaja razloge, zakaj da naj Evropa prepusti Tracijo Turčiji in upo-
zarja na hude posledice, ki bi zadele Turčijo doma, če bi velesile nasilno nastopile.

Zadnje vesti.

BERCHTOLD IN KROBATIN.

Dunaj, 31. Vojni minister Krobatin je včeraj zopet obiskal grofa Berchtolda v ministrstvu za zunanje zadeve in je ostal celo uro pri njem. V poučenih krogih zatrjujejo, da se tičejo te ponovne konference novih vojaških zahtev, ki se imajo predložiti delegacijam, in zvišanja rekrutnega kontingenta.

Ministrske konference.

Dunaj, 31. Snoci je imel grof Berchtold daljšo konferenco z ministrskim predsednikom grofom Stürgkhom in s finančnim ministrom Zaleskim.

SAMOMOR.

Trst, 31. Računski svetnik pri namestništvu Lehner se je ustrelil. Baje je bil hudo nevrasteničen.

KRUPPOV ŠKANDAL PRED SODIŠČEM.

Berlin, 31. Danes se je pred vojnimi sodiščem pričel proces v Kruppovi aferi proti sedmim uradnikom vojne intendance. Obtoženci večinoma priznavajo, da so dajali Kruppovemu zaupniku Brandtu podatke in tudi da so spre-

jemali darila. Zagovarjajo se, da se jim to ni zdelo kaznjivo. Lajtnant Tillian pravi, da je dal Brandtu podatke, denarja pa ni dobival. Predsednik konstatira, da mu je dal zelo veliko materiala in ga obveščal tudi o cenah konkurentov. Lajtnant Schleuder mora priznati, da je dal Brandtu zelo tajna poročila. Predsednik konstatira, da bi bila prišla ta poročila prav tako lahko v tujino, kakor so prišla poslancu Liebknechtu v roke. Eden izmed obtožencev pravi: Vedno sem imel občutek, da sta Krupp in država eno in isto. Sodišče je sklenilo, da bo obravnava le tedaj tajna, če pojde za vitalne interese deželne obrambe.

TURČIJA KONFISCIRA POSESTVA.

Carigrad, 31. Vlada je ukazala, da se imajo konfiscirati vsa posestva princa Sabah Edina, ki je bil v procesu proti napadalcem na Mahmud Ševketa in contumaciam obsojen na smrt.

KUGA.

Peterburg, 31. V Zarizinu blizu Sarepte so konstatirali slučaj kuge. Bolnik je umrl.

NEZGODA NA MORJU.

London, 1. Križarka »King Alfred« je blizu rta Spurnhead zadela ob španski parnik »Ambado«, ki se je potopil. Osobje parnika, 25 mož, je rešila križarka.

STAVKE.

Milan, 31. Raznašalci brzojavov so stopili v stavko, ker se jim ni zvišala plača.

London, 31. Delavci v ladjedelnicah so glasovali za ponudbe delodajalcev, ki jih sprejemajo za eno leto. S tem je stavka preprečena.

GENERALNI ŠTRAJK V TRANSVALU.

London, 31. Iz Johannesburga poročajo, da pričakujejo tam še pred koncem tega tedna izbruh generalnega štrajka, če ne pride do novega pogajanja. Vse trgovsko življenje je obtičalo. Ves denar porabljajo ljudje za nakup živeža, čigar cene so silno poskočile.

VROČINA V AMERIKI.

Novi Jork, 31. Od zapada čez srednje države prihaja proti vzhodu silna vročina. V Chicagu je umrlo 20 ljudi, v Clevelandu 12, v Novem Jorku 4 od vročinske kapi. Tudi po drugih mestih je umrlo več ljudi vsled vročine.

HOMATIJE V MEHIKI.

Novi Jork, 31. Vlada v Washingtonu je dobila vesti, da namerava mehiški predsednik Huerta demisionirati in da bo najbrže De la Barra njegov naslednik.

REVOLUCIJA V VENECUELI.

Novi Jork, 31. Doslej še nepotrjene vesti pravijo, da so Castrovi pristaši zavzeli mesto Coro in ujeli guvernerja generala Jurada. Slišati je tudi, da se je Castro izkrcal v Venezueli. Tukajšnji listi pravijo, da pripravlja Castro revolucijo.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

M. U. Dr. J. Demšar
zopet ordinira.

Konzumno društvo rudarjev v Hrastniku

r. z. z. o. z.

išče dogrega

trgovskega pomočnika,

ki je tudi sposoben za vodstvo prodajalne. Plača po dogovoru. Nastopi lahko takoj. Ponudbe do 10. avgusta

Načelstvo.

Delavske konsumne zadruge ZA TRST, ISTRO IN FURLANIJO

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

Vsem konsumantom!

S 30. junijem 1913 so zaključile Delavske konsumne zadruge svojo IX. združno dobo z najboljšim uspehom, ki dokazuje, kako se tudi v naših pokrajinah razširja z največjo hitrostjo zadrugniška ideja.

Kdor se ni še pridružil Konsumni zadrugi, ozre naj se na spodaj navedene številke, pomisli naj na mogočnost, katero zastopajo včlanjeni konsumenti in na to, kar bode zamoglo izvršiti zadrugništvo v kratkem, ako bodo konsumenti razumeli, da je

najmočnejše orožje proti podraževanju živil Konsumna zadruga

katere glavni namen je postaviti se v bran ekonomičnemu neredu glede izdelovanja in razpečevanja izdelkov

Napredki Delavskih konsumnih zadrug

I. zadrugna doba	1903—1905 (19 mesecev)	K	208.001'05
II.	1905—1906	"	148.450'19
III.	1906—1907	"	201.206'58
IV.	1907—1908	"	366.482'97
V.	1908—1909	"	615.508'12
VI.	1909—1910	"	873.392'40
VII.	1910—1911	"	1.050.829'18
VIII.	1911—1912	"	1.334.053'10
IX.	1912—1913	"	2.436.446'73

Od dneva ustanovitve do 30. junija 1913 K 7.234.370'32

Inkaso tekom zadrugne dobe 1912—1913	K 2.436.446'73
Inkaso tekom zadrugne dobe 1911—1912	1.334.053'10
Narastek zadnjega leta	K 1.102.393'63

Osrednji urad in osrednja skladišča: Trst, ulica S. Francesco šte. 21.

28 skladišč za razpečevanje blaga.

14 skladišč v Trstu:

- Št. 1. Ulica dell' Istria 10, vogal ulica Montecchi (z mesnico).
- Št. 2. Ulica Belvedere 34.
- Št. 3. Ulica del Salice 4 (po mesecu avgustu ulica Settefontane 6 z mesnico).
- Št. 4. Ulica Acquadotto 67.
- Št. 6. Ulica Conti 26.
- Št. 8. Ulica Girolamo Muzio 6.
- Št. 10. Ulica S. Marco 13.
- Št. 12. Ulica del Rozzo Bianco 5.
- Št. 13. Ulica del Lloyd 10, občinske hiše.
- Št. 16. Kjadin Sv. Alojzij 800, občinske hiše.
- Št. 17. Škedenj, Trg.
- Št. 18. Vrdela, občinske hiše 11.
- Št. 20. Ulica Raffineria 3, I. in II. nadstropje (oblačila).
- Št. 26. Ulica R. P. Vergerio 871, občinske hiše.

8 skladišč v Istri:

- Št. 5. Milje, št. 9. Pulj, št. 11. Isola, št. 15. Koper, št. 19. Pulj, št. 25. Milje-Chiampore, št. 27. Rovinj in št. 28. Bertoki pri Kopru.

6 skladišč v Furlaniji:

- Št. 7. Gorica, št. 14. Tržič, št. 21. Kormin, št. 22. Muša, št. 23. Fara in št. 24. Tržič-Panzano.

V kratkem se otvore sledeča skladišča:

V Trstu, Rojan, Largo tra i rivi z mesnico; v ulici S. Marco mesnica. — V Gradišču v lastni hiši; ki se gradi. — V Vižinadi, s priklopitvijo že tam obstoječe samostojne zadruge.

Načrtana skladišča:

Trst: Sv. Marija Magdalena zgornja; Ponziana (občinske hiše); Sv. Sobota (občinske hiše); Greta; Škorklja; Sv. Križ; Tržič; mesnica, pekarna in tretje skladišče v bližini železniške postaje; Ronki; Milje-Grvatini; Buje; Tiran; Opatija-Volvoska; Reka.

Obširno poročilo se objavi koncem meseca avgusta, in se ga bode dobilo v vsakem zadrugnem skladišču.

Delavske zadruge prodajajo le članom in proti gotovini.

Skladišča Delavskih zadrug so odprta vsakemu, ki hoče postati član, podplavši delež 20-tih, kron, katerega se izplača tudi v malih obrokih.

Delavske zadruge nudijo velike koristi brez najmanjših žrtv od strani članov. Nadaljna pojasnila dajejo naša skladišča, kjer se podpisavajo tudi pristopne izjave.

Trst, v juliju 1913.

Ravnateljstvo.

Pozor!

Ker so vžigalice jugoslovanske socialno demokratične stranke že pošle priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“. Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega specerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbenke izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Glavna prodajalna v lastni hiši. Štiri filijalke.

Valjčni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudo vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, specerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

4 $\frac{1}{2}$ %

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst števil.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Štebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 260 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz izidov življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abdus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetsko ljudstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Wurmund: Katoliško svetovno nazorje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvodnjo v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Žepni koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.
V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletni: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma je naslavlјati na **Založbo „Zarje“ v Ljubljani.**